

TOT UN MÓN... CASTELLER

Pere Ferrando Romeu

Tot plegat comença l'agost del 1980 amb l'aparició del primer fascicle de l'obra *Món casteller*. Fins a aquell moment, qui escriu aquestes ratlles feia un parell d'anys que publicava algunes cròniques castelleres, entre altres temes, al setmanari local vendrellenc *Informes-Baix Penedès*.

Però amb l'edició d'aquell primer fascicle el meu interès pels castells va adquirir una nova dimensió. Amb l'ordre cronològic corresponent, les primeres entregues anaven descabdellant les referències més reculades dels nostres estimats castells, per endinsar-se, ben aviat, en un segle XIX pletòric, carregat de referències de construccions que jo mai havia sentit ni llegit, a excepció d'algunes citacions al llibre de l'Emili Miró, en què parlava de castells de nou. Si ja em va impressionar la descoberta feta a través del llibre del "Míliu", imagineu-vos ara l'impacte que em va provocar descobrir l'existència de cinc de nou, pilars de vuit, quatres de nou nets i intents de castells de deu... i veure castells de nou fotografiats! I tot això quan el sostre del moment era el cinc de vuit i la torre de vuit amb folre.

Aquest interès per l'obra publicada feia que el fascicle, que apareixia cada quinze dies, el llegís en un parell de nits com a molt. Llavors, espera tretze dies perquè aparegui el següent número. La meva fal·lera era tal que recordo perfectament que des del despatx d'un dels meus companys de feina es veia la llibreria on els comprava. El llibreter els col·locava als prestatges que donaven al carrer i, com que les cobertes de cada fascicle apareixien d'un color diferent, des de la finestra podia controlar perfectament quin dia havia sortit el fascicle per adquirir-lo i fruir-lo de nou.

Per què us explico tot això? Suposo que els que vàreu viure aquell temps recordareu el que va representar l'aparició de l'obra *Món casteller* per a tots els castellers i aficionats. Era, llavors, el projecte editorial més ambiciós sobre aquest camp i, el que en un principi havia de tenir una extensió determinada, la dinàmica dels esdeveniments —tant dels contemporanis com les noves aportacions que anaven apareixent— va fer que l'obra s'allargués fins als seixanta fascicles apareguts al llarg de dos anys i mig. Una veritable enciclopèdia, llavors. L'obra, de caràcter col·lectiu, ja que va comptar amb les col·laboracions d'una infinitat de persones, la va dirigir l'avui homenatjat Pere Català Roca i va ésser publicada a l'editorial familiar Rafael Dalmau, a Barcelona.

Exposades aquestes vivències i records, comprendreu que, per la meua part, haig d'estar per sempre agraït a la publicació del *Món casteller* perquè fou l'esca que va

Pere Català Roca al carrer de la Cort de Valls a punt de fotografiar d'esquena un castell amb la càmera en posició invertida, tècnica típicament seva.
ARXIU PERE CATALÀ I ROCA

encendre el meu interès per l'estudi dels castells: tret de les esmentades cròniques locals, totes les meves aportacions neixen a partir de la seva publicació. Per tant, no vull deixar escapar aquesta immillorable ocasió que l'Institut d'Estudis Vallencs m'ha posat "en safata" per fer públic el meu agraïment més sincer al director de l'obra. Moltes gràcies, Pere.

Però, qui era aquesta persona capaç de proposar-se aital aventura? Amb els meus setze anys ho desconeixia tot del Pere Català. Aviat, però, alguns veterans aficionats i castellers vendrellencs m'advertiren: "És vallenc!" "I què?", responia. "Tu ets molt jove encara, però fa molts anys que els vendrellencs i vallencs són rivals pel tema dels castells." En plena aparició dels fascicles vaig tenir ocasió de saludar-lo personalment. El moment, el lloc i les circumstàncies no podien ésser més adients.

Fou enmig d'una plaça castellera, entre castell i castell. Era fàcil fixar-se amb ell per la seva inconfusible càmera, que aguantava braços enlaire i per l'objectiu de la qual mirava d'esquena al castell. És una imatge que, a tots els qui el coneixem en el seu vessant d'aficionat i fotògraf casteller, ens ha quedat ben gravada. En els minuts d'espera entre construcció i construcció Català sempre ha procurat fer pedagogia castellera i fotogràfica. Recordo que, aquell dia, ens va ensenyar el peculiar funcionament de l'esmentada càmera i els avantatges que suposava fer la foto al revés: sense escala també evitava retratar els caps de la gent. Això, per trencar el gel. Després va venir la conversa castellera i, finalment, les presentacions. Ja havia conegut el Pere Català! Ah, i referent a la singularitat del moment haig de dir que fou a la plaça del Blat, a Valls, el dia 25 d'octubre del 1981, Santa Úrsula, just després que la Colla Vella dels Xiquets de Valls descarregués el quatre de nou amb folre, el primer castell de nou pisos del segle xx... I la fotografia que acabava de fer davant meu va servir per a il·lustrar les cobertes del segon volum del *Món casteller*... Voleu més significació?

A principis de l'any següent em vaig atrevir a enviar-li una primera carta —ben extensa, per cert— sobre tot allò que creia que podia millorar l'obra que ell dirigia, fent-li una bona llista de suggeriments i comentaris. En la seva diligent resposta, Català em comentava els canvis introduïts, alhora que agraïa el meu interès i recollia alguna d'aquestes idees per a un tercer volum que no ha vist mai la llum. Una actualització sovint reivindicada i de la qual l'any 1988 se'n va parlar força, principalment de la mà del seu fill Rafael, ja al capdavant de l'editorial familiar, que argumentava, com a motius principals, l'empenta que el fet casteller va imprimir a la dècada dels anys vuitanta i, també, les noves troballes que anàvem fent la nova fornada d'estudiosos del tema. Passats quinze anys des de llavors, tots dos aspectes no sols no s'han estabilitzat, sinó que continuen la seva evolució *in crescendo*; per tant, res més no en sabem, de la seva continuació.

La relació epistolar amb Pere Català es va anant fent regular. Per la meua part li anava enviant els darrers treballs publicats, tot demanant-li opinió i ajut per a nous projectes. Les seves respostes eren sempre atentes i encoratjadores. Un dels principals ajuts que em va proporcionar fou el fet de posar-me en contacte amb diferents persones que tenien una línia de treball semblant a la meua. Així, gràcies

al Pere, per exemple, vaig poder conèixer el vallenc Daniel Ventura i Solé, amb el qual vaig tenir poca relació a causa de la seva mort sobtada l'any 1989; el també vallenc Miquel Trenchs i Mestre, amb qui vaig compartir moltíssimes hores i cartes parlant dels nostres avenços en l'estudi dels castells, fins a la seva mort l'any 2001, i el vendrellenc Emili Miró i Fonts, amb el qual encara vaig tenir la sort d'intercanviar forces xerrades i cartes sobre els nostres estimats castells.

I parlant de les seves cartes, val a dir que una de les característiques comunes a totes ha estat sempre la justificació que feia de la suposada tardança de redactar la contesta. Una bona part del text és dedicat a detallar les diverses tasques que, de sempre, ha dut entre mans, un exemple prou il·lustratiu del seu tarannà inquiet, actiu i treballador en la multitud de “fronts oberts” que l'han caracteritzat: l'editorial, la fotografia, els castells, l'Alguer, els castells de pedra, etc., sense descuidar la seva faceta de viatger, d'espòs, de pare i d'avi.

També d'aquest darrer terreny, més personal, no s'estava d'explicar les seves peripècies, com ara aquella carta escrita el febrer del 1987 en què em comentava —textualment— que “al meu fill se li va cremar l'auto, n'hem adquirit un altre (d'auto, no pas de fill!)”. O una carta rebuda el febrer del 1993, començada a escriure el 15 de juny del 1988, mentre era a l'hospital esperant l'alta mèdica de l'esmentat Daniel Ventura. Segons es veu s'havia extraviat i cinc anys després va aparèixer entre l'immens volum de documentació de què disposa. La carta comença amb una llarga introducció explicant que es trobava, com hem dit, a l'hospital i aprofitava l'espera per a escriure'm, i acaba just a l'inici del segon paràgraf amb les següent paraules: “Anem, doncs, al...” Aquí es devia acabar l'espera.

I, també, les originals felicitacions nadalenques, consistents en un segell de correus d'aquells que apareixen per les festes de Nadal, enganxat en un cartró, ben acompanyat dels seus millors desitjos. D'aquesta especial manera de felicitar les festes encara en vam tenir un tast el 18 de novembre del 2000 al Vendrell amb motiu de la celebració del centenari del naixement de l'Emili Miró, quan Pere Català va començar a repartir segells de correus de motius nadalencs als assistents. Resumint: tota una personalitat, de cap a peus.

L'afició compartida pel fet casteller —la del Pere des d'un llunyà 1947— ens ha fet coincidir en molts esdeveniments al llarg d'aquests anys, com ara en l'etapa de la creació del Fons Casteller Emili Miró o en les reunions del Comitè Assessor del Museu Casteller de Catalunya, entre molts altres actes, xerrades, col·loquis, presentacions, etc. És, doncs, sense discussió, un referent per a nostre estimat “món casteller».

Per molts anys, Pere.

Ah! Si des de la ciutat de Valls voleu donar una alegria al nostre estimat Pere amb motiu d'aquest homenatge, en teniu l'oportunitat: anuncieu l'inici de la construcció del Museu Casteller de Catalunya, d'aquell mateix que Català va reivindicar cap a l'any 1975. Us asseguro que es tractaria d'un dels millors regals que li podrieu fer.